

تأثیر قصه‌گویی بر هوش اخلاقی و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان دختر کلاس اول ابتدایی

مهناز کهریزه^{۱*}، حمید رضاییان فرجی^۲، طیبه زندی‌پور^۳

۱. کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران

۲. استادیار گروه مشاوره و راهنمایی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران

۳. استاد گروه مشاوره و راهنمایی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۸/۰۷

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۲/۰۹

چکیده

زمینه و هدف: با آشنا کردن کودکان با اصول اخلاقی و متعهد شدن آنها به این اصول، می‌توان به داشتن جامعه‌ای بالنده، پویا و اخلاق‌مدار امیدوار بود. با توجه به اهمیت تحول اخلاقی کودکان در جامعه و همچنین علاقه‌ی وافر آنها به مقوله‌ی قصه‌گویی، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر قصه‌گویی بر هوش اخلاقی و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان دختر کلاس اول ابتدایی بود.

روش: روش پژوهش حاضر شبه‌آزمایشی همراه با پیش‌آزمون - پس‌آزمون بود. جامعه‌ی آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر ۷ ساله کلاس اول ابتدایی در مناطق ۲ و ۱۷ شهر تهران در سال ۱۳۹۵ بود. نمونه‌گیری در مناطق آموزشی به صورت تصادفی و در بین مدارس و کلاس‌های مورد نظر به صورت هدفمند انجام شد. در مجموع ۱۰۸ دانش‌آموز انتخاب و تعداد ۵۴ نفر آنها به مدت ۹ هفته، و هر هفته ۴۵ دقیقه تحت آموزش قرار گرفتند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌ی هوش اخلاقی بوربا (درنجفی شیرازی، ۱۳۹۳) استفاده شد که توسط معلم دانش‌آموزان کامل شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل کوواریانس استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که قصه‌گویی منجر به افزایش هوش اخلاقی و همه‌ی مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی کلاس اول ابتدایی شده است ($p < 0/01$).

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج پژوهش حاضر می‌توان استنباط کرد که قصه‌گویی با انتقال پیام‌های اخلاقی در قالب نتیجه داستان به کودکان به تدریج باعث افزایش هوش اخلاقی در کودکان می‌شود.

کلیدواژه‌ها: قصه‌گویی، هوش اخلاقی، دانش‌آموزان دختر، مدارس ابتدایی

*نویسنده مسئول: مهناز کهریزه، کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران.

تلفن: ۰۲۱-۴۴۶۵۹۵۸۲

ایمیل: Kahrizeh.mahnaz@gmail.com

مقدمه

اخلاقیات به ویژه تحول اخلاقی در کودکان یکی از مهم‌ترین زمینه‌هایی است که در روان‌شناسی تعلیم و تربیت مورد توجه قرار گرفته است (۱). تحول اخلاقی در دوران کودکی را می‌توان به عنوان یکی از عوامل مهم اجتماعی شدن در نظر گرفت (۲). اعمال اخلاقی که در بزرگسالی از افراد سر می‌زند ناشی از هویت اخلاقی است که در کودکی شکل می‌گیرد (۳). آنچه که ما برای انجام کارهای درست به آن نیاز داریم، همان هوش اخلاقی است که با استفاده از آن به یادگیری عمل هوشمندانه و دستیابی به بهترین عمل خوب نزدیک می‌شویم. هوش اخلاقی توانایی درک درست از نادرست است. این عبارت به معنای برخورداری بودن از عقاید اخلاقی راسخ و قوی و عمل کردن به آنهاست، به گونه‌ای که فرد به شیوه‌های صحیح و محترمانه رفتار کند. هوش اخلاقی شامل هفت فضیلت اساسی است که به کودک کمک می‌کند تا از بحران‌های اخلاقی و فشارهایی که در طول زندگی خود به طور اجتناب‌ناپذیر با آنها مواجه خواهد شد، عبور کند. این هفت فضیلت عبارتند از همدلی^۱ (همدردی با مردم و درک نگرانی‌های آنها)، وجدان^۲ (شناخت راه درست و محترمانه عمل کردن)، خودمهارگری^۳ (مهار کردن اعمال و افکار خود به شیوه‌ای صحیح)، احترام^۴ (ارزش قائل شدن برای دیگران)، مهربانی^۵ (نشان دادن علاقه به رفاه و احساسات دیگران)، بردباری^۶ (احترام گذاشتن به حقوق همه‌ی مردم) و انصاف^۷ (عادلانه و غیر مغرضانه رفتار کردن) (۴). پرورش اخلاقی کودکان ضروری است زیرا که آنها نیز در آینده‌ی نزدیک باید وارد اجتماع شوند و با مردم بجوشند و با دیگر افراد اجتماع همکاری کرده، به رفع نیاز فرد و جامعه اقدام کنند (۵). بنابراین نکته قابل توجه پرورش حساسیت‌های اخلاقی در کودکان است. حساسیت اخلاقی توانایی تشخیص مشکلات

اخلاقی و درک و فهم نتایج اخلاقی تصمیمات اتخاذ شده است (۶). با پرورش اخلاقیات در کودکان، آنها درمی‌یابند که آنچه حائز اهمیت است چگونگی طی کردن مسیر رسیدن به هدف‌هاست نه صرفاً خود هدف (۷).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند کودکانی که به هر دلیل هوش اخلاقی کسب نکرده‌اند در معرض خطرهای جدی قرار دارند. این کودکان به دلیل وجدان متزلزل، ضعف در مهار کردن امیال، رشد نایافتگی حساسیت‌های اخلاقی و باورهای نادرست هدایت شده، تا حد زیادی به عقب‌افتادگی اخلاقی و اجتماعی دچار و در بزرگسالی به شخصیت‌های ناهنجار تبدیل می‌شوند. هوش اخلاقی به این حقیقت اشاره دارد که ما به صورت ذاتی اخلاقی یا غیر اخلاقی متولد نمی‌شویم بلکه یاد می‌گیریم که چگونه خوب باشیم (۴). با تأکید والدین و مربیان کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی بر روی مقوله‌هایی همچون صداقت، مهربانی، وفاداری، احترام، اعتماد و مسئولیت‌پذیری جامعه ما از نظر مشکلات اخلاقی و اجتماعی که نوجوانان و جوانان ما به وجود می‌آورند، در رنج و عذاب نخواهد بود (۸). تحول اخلاقی از یادگیری دانش آموز و آشنایی او با ارزش‌ها و نیازهای معنوی، آغاز می‌شود (۹). قصه‌ها این پتانسیل را دارند که به عنوان وسیله‌ی تعلیم اخلاق برای دانش‌آموزان به کار گرفته شوند (۱۰). قصه‌گویی ابزاری تربیتی، عاطفی، آموزشی و سرگرم‌کننده است که از طریق آن می‌توان خصلت‌های اجتماعی، احساسی، فرهنگی و هوشی را در کودکان پرورش داد (۱۱). بر این اساس، قصه‌ها ابزاری برای کسب دیدگاه‌های جدید، کشف انتخاب‌های اخلاقی و به دست آوردن بینش نسبت به شخصیت خود، هستند. بسیاری از کودکان در زندگی روزمره امکان کسب همه‌ی تجربه‌های واقعی را ندارند بنابراین قصه و قصه‌گویی این کمبود را جبران کرده و دستاوردهای تربیتی را ترفیع

5. Kindness
6. Tolerance
7. Fairness

1. Empathy
2. Conscience
3. Self-control
4. Respect

می‌بخشد (۱۲). می‌توان گفت که داستان‌های اخلاقی با درگیر ساختن تفکر انتقادی کودکان، آنها را یاری می‌کنند تا توالی حوادث را پیش‌بینی و رابطه‌ی بین عمل و نتیجه را درک کنند (۱۳). همچنین کودکان با اخذ موضع انتقادی در برابر شخصیت‌های داستان، پیام‌های اخلاقی آن را روشن‌تر و واضح‌تر دریافت می‌کنند (۱۴). نکته‌ی بارز این است که کودکان با استفاده از همانندسازی با قهرمان داستان‌ها درصدد حل چالش‌ها و مسائل خود برمی‌آیند (۱۵)؛ در نتیجه هنگام برخورد با معضلات زندگی خود به صورت فردی ماهر عمل خواهند کرد (۱۶).

نظر به اهمیت نقش قصه‌گویی در تحول کودکان در ابعاد مختلف، پژوهش‌های متعددی در این زمینه انجام شده است. برای نمونه یحیی محمودی و همکاران (۱۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که ارائه آموزش‌های مهارت‌های اجتماعی در قالب قصه‌ها با ایجاد جذابیت و انگیزه بیشتر و همچنین ملموس‌تر کردن اطلاعات، مفاهیم و مهارت‌ها برای کودکان به یادگیری عمیق‌تر و بهتری منجر می‌شود. داداش زاده و پیرخائفی (۱۸) در پژوهش خود دریافتند که هوش درون‌فردی و برون‌فردی دانش‌آموزان بعد از اجرای قصه‌گویی تغییر می‌کند به طوری که بعد از دریافت پیام قصه‌ها حس همکاری، صداقت، ارتباط درست با دیگران، توانایی اتخاذ تصمیم هوشمندانه و ابرازعلاقه به هموعان، در آنها افزایش می‌یابد. درنجفی شیرازی و همکاران (۱۹) در پژوهش خود نشان داد که داستان‌ها و ادبیات کودکان می‌تواند ابزاری مفید جهت تربیت و پرورش خصوصیات همچون بردباری، توجه به رفاه دیگران و رعایت حقوق سایرین باشد. پژوهش دی‌ملو و همکاران (۲۰) تحت عنوان «آموزش ارزش‌ها از طریق داستان‌های اخلاقی» حاکی از آن است که از طریق قصه‌گویی می‌توان مفاهیمی چون احترام، مراقبت از دیگران، تحمل کردن افراد با ویژگی‌های متفاوت، انصاف و عدالت را به دانش‌آموزان آموزش داد. مای‌جو و همکاران (۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند مفاهیمی همچون صداقت، مهربانی،

احترام و وفاداری را می‌توان با استفاده از بازی، شنیدن داستان‌های موزیکال و یا استفاده از تصاویر و جلوه‌های بصری در کودکان پی‌ریزی کرد. پوکلائین (۲۱) عنوان می‌کند که کودکان زمانی که اخلاقیات را درک می‌کنند عامل بازدارنده از خشونت و تبعیض در آنها تقویت می‌شود. هبین (۲۲) در پژوهش خود به این نتیجه می‌رسد که آنچه در روایت داستان و درک آن توسط کودکان مهم است فرایند همانندسازی است که در طی شنیدن آن رخ می‌دهد. از طریق همدلی حاصله از همانندسازی، کودک سعی در فهمیدن دیگران، مشکلاتشان و در نتیجه همدردی با آنها دارد. از دیگر پژوهش‌هایی که در زمینه تحول اخلاقی کودکان از طریق داستان و یا روش‌های مشابه انجام شده‌اند و همگی بر کارایی و اثربخش بودن این شیوه تأکید کردند می‌توان به تحقیقات برخی پژوهشگران (مانند ۲۳-۳۷) اشاره کرد. بدیهی است که اخلاق می‌تواند در امر فعالیت‌های آموزشی و پرورشی یاددهندگان و یادگیرندگان نقش قابل توجهی داشته باشد. با توجه به آنچه بیان شد و با توجه به اهمیت هوش اخلاقی در همه مراحل زندگی کودکان از یک سو و پیشگیری از به وجود آمدن مشکلات اخلاقی و رفتاری و داشتن جامعه‌ای سالم از سوی دیگر و با توجه به کمبود پژوهش‌های داخلی در زمینه پرورش هوش اخلاقی، پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر آموزش هوش اخلاقی از طریق قصه‌گویی به دانش‌آموزان انجام شد.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: طرح پژوهش شبه‌آزمایشی همراه با پیش‌آزمون - پس‌آزمون است. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر ۷ ساله کلاس اول ابتدایی در مناطق ۲ و ۱۷ شهر تهران در سال ۹۵ بود. نمونه‌گیری در مناطق به صورت تصادفی و در بین مدارس و کلاس‌های مورد نظر به صورت هدفمند (به جهت تمایل معلم کلاس برای شرکت در این پژوهش) انجام شد. برای انتخاب گروه‌های آزمایش و گواه از فهرست دبستان‌های دخترانه منطقه ۲ و ۱۷

۳۳، ۳۹، ۴۵)، احترام (۳، ۸، ۱۴، ۱۷، ۲۳، ۲۹، ۳۴، ۴۰، ۴۶، ۵۲، (مهربانی (۹، ۲۴، ۳۵، ۴۱، ۴۷، ۵۳)، صبر و بردباری (۱۰، ۱۸، ۲۵، ۴۸، ۵۴) و انصاف (۴، ۱۹، ۲۶، ۳۰، ۳۶، ۴۲، ۴۹، ۵۵). در پژوهش درنجفی شیرازی و همکاران (۱۹) میزان پایایی آن با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس، ۰/۹۵ و برای مؤلفه‌های همدلی ۰/۹۳، وجدان ۰/۹۲، خویشتن‌داری ۰/۹۳، احترام ۰/۹۲، مهربانی ۰/۹۲، بردباری ۰/۹۲ و عدالت ۰/۹۲ به دست آمد. در پژوهش حاضر اعتبار مقیاس بوسیله ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۸ و برای مؤلفه‌های همدلی ۰/۸۷، وجدان ۰/۹۲، خویشتن‌داری ۰/۹۱، احترام ۰/۹۳، مهربانی ۰/۵۹، بردباری ۰/۸۴ و عدالت ۰/۸۸ محاسبه شد.

ج) برنامه مداخله‌ای: به منظور آموزش هوش اخلاقی به روش قصه‌گویی از مجموعه‌های مختلف قصه‌هایی که مورد تأیید آموزش و پرورش بودند مانند قصه‌های کوچک برای بچه‌های کوچک و قصه‌هایی برای خواب کودکان و همچنین با بهره‌گیری از مجموعه آموزش‌هایی که در پژوهش‌های دی ملو و همکاران (۲۰)، درنجفی و همکاران (۱۹) و داداش‌زاده و پیرخائفی (۱۸) عنوان شده بودند، استفاده شد. آموزش در قالب ۹ جلسه‌ی ۴۵ دقیقه‌ای و هفته‌ای ۱ روز به مدت دو ماه و به صورت گروهی (کلاس درسی) اجرا شد. جدول زیر خلاصه‌ی اقدامات جلسات را نشان می‌دهد.

شهر تهران به روش نمونه‌گیری تصادفی ۴ مدرسه انتخاب شد که ۲ مدرسه به عنوان گروه آزمایش (۵۴ نفر) و ۲ مدرسه به عنوان گروه گواه (۵۴ نفر) در هر منطقه مشخص شدند. قرار داشتن در رده سنی ۶-۷ سال، رضایت والدین، حضور مرتب در جلسات آموزش و انجام تکلیف خواسته‌شده از ملاک‌های ورودی برای دانش‌آموزان به این پژوهش بود. همچنین نارضایتی والدین، غیبت بیش از ۱ جلسه و بی‌توجهی به تکلیف موردنظر هم از ملاک‌های خروجی بودند.

ب) ابزار: پرسشنامه هوش اخلاقی بوربا: جهت انجام این پژوهش از مقیاس هوش اخلاقی کودکان ۳-۷ ساله استفاده گردید که توسط درنجفی شیرازی و همکاران (۱۹) برای کودکان ایرانی و بر اساس نظریه هوش اخلاقی میلکه بوربا (۴) طراحی شده است. همچنین روایی محتوایی آن توسط پنج تن از متخصصان روانشناسی تحولی در دانشگاه‌های کشور تأیید شده است. این پرسشنامه دارای ۵۵ سؤال است و ۷ مؤلفه‌ی هوش اخلاقی (همدلی، وجدان، خویشتن‌داری، احترام، مهربانی، بردباری، و انصاف) را مورد سنجش قرار می‌دهد. پرسشنامه توسط والدین یا معلمین کودکان تکمیل می‌شود. نمره‌گذاری بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای به صورت خیلی زیاد ۵ تا خیلی کم ۱، انجام می‌شود. سوالات مربوط به هر کدام از مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: همدلی (۱، ۵، ۱۱، ۲۷، ۳۱، ۳۷، ۴۳، ۵۰)، وجدان (۲، ۶، ۱۲، ۱۵، ۲۱، ۲۸، ۳۲، ۳۸، ۴۴، ۵۱)، خویشتن‌داری (۷، ۱۳، ۱۶، ۲۲،

جدول ۱: برنامه جلسات مداخله آموزشی هوش اخلاقی به روش قصه‌گویی

شماره جلسه	محتوای جلسه
۱	آشنا کردن دانش‌آموزان با محقق، برنامه‌ی مداخله و چگونگی روند کار.
۲	آموزش مفهوم همدلی با روایت داستان چرا قاصدک‌ها رفتند، بررسی میزان درک و حساسیت کودکان نسبت به نیازها و احساسات دیگران.
۳	آموزش مفهوم وجدان با روایت داستان مسابقه‌ی بزرگ. بیان راهکارها در زمان انجام کارهای نادرست و اشتباه.
۴	آموزش مفهوم خویشتن‌داری با روایت داستان یک لیوان آب خنک. بررسی راه‌های چگونگی به تعویق انداختن نیازها و محاسن آنها.
۵	آموزش مفهوم احترام با داستان هدیه‌ی پدر بزرگ. بیان روش‌های مختلف احترام‌گذاری به افراد.
۶	آموزش مفهوم مهربانی با داستان جوجه گنجشک گرسنه. جلب توجه دانش‌آموزان به رفاه و احساسات دیگران.
۷	آموزش مفهوم بردباری با روایت داستان من علف تازه می‌خواهم. بیان تبعات عجول بودن و خودرأیی.
۸	آموزش مفهوم انصاف با داستان سیب. جلب توجه دانش‌آموز به رفتار کردن به طور عادلانه و منصفانه با دیگران.
۹	مروری بر مباحث مطرح شده و جمع‌بندی مطالب.

برای شرکت در این طرح اعلام کردند. به منظور رعایت نکات اخلاقی پژوهش، ابتدا رضایت داوطلبانه مدیریت مدارس و معلمان کلاس‌های مورد نظر به صورت کتبی گرفته شده و تصریح گردید که شرکت‌کنندگان این حق و اختیار را دارند که در هر مرحله از پژوهش بر اساس میل و اختیار کامل خود به همکاری کامل خود با پژوهشگر خاتمه دهند. یک هفته پس از اجرای پیش‌آزمون، آموزش هوش اخلاقی از طریق قصه‌گویی به گروه آموزش شروع شد و یک هفته پس از اتمام آموزش، پس‌آزمون برای این گروه انجام شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف استاندارد نمرات پیش‌آزمون- پس‌آزمون در گروه آزمایش و گواه در جدول ۲ ارائه شده است. همچنین در این جدول نتایج آزمون کولموگرواف - اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها در گروه‌ها گزارش شده است. با توجه به این جدول، آماره Z آزمون کولموگرواف - اسمیرنوف در تمامی متغیرها معنی‌دار نیست بدین معنی که توزیع متغیرها نرمال است و پیش‌فرض آزمون‌های آنکوا برقرار است.

لازم به ذکر است که محقق برای هر کدام از مؤلفه‌های هوش اخلاقی قصه‌ای را انتخاب و آن را به صورت بروشور با نثری ساده تهیه و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌داد. برای ایجاد تفریح و سرگرمی برای دانش‌آموزان در پشت هر بروشور نقاشی مربوط به داستان قرار داده می‌شد تا آن را رنگ‌آمیزی کنند. همچنین برای جلب توجه بیشتر آنها نسبت به متن داستان، با مشورتی که با آموزگاران صورت گرفت، به عمد غلط‌های املایی در حد کلماتی که دانش‌آموزان با آن آشنایی داشتند، نوشته می‌شد و از دانش‌آموزان خواسته می‌شد تا آنها را پیدا کرده و شکل صحیح کلمه را در پشت بروشور بنویسند.

قسمتی در پشت بروشور با عنوان «ماجرای این هفته ی من» تعبیه شده بود تا دانش‌آموزان ماجرای آن هفته ی خود که با موضوع مؤلفه مورد آموزش مرتبط بود را بنویسند. علاوه بر این، هر هفته بعد از خواندن قصه برای دانش‌آموزان گروه آزمایش (۵۴ نفر) جایزه‌ای تهیه شده و تقدیم آنها می‌شد.

د) روش اجرا: برای انجام پژوهش ابتدا با کسب نامه از دانشگاه الزهراء (س) و مراجعه به اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران، مجوز اجرای پژوهش کسب شد و پس از مراجعه به چند دبستان و طی تعاملی که با آنها صورت گرفت، مدارس شرکت‌کننده در پژوهش موافقت خود را

جدول ۲: شاخص‌های توصیفی مربوط به نمره‌های هوش اخلاقی

متغیر	آزمون	وضعیت	میانگین	انحراف معیار	K-S Z	P
هوش اخلاقی	پیش‌آزمون	آزمایش	۱۶۶/۷۱	۲۹/۵	۰/۰۵	۰/۲
		گواه	۱۶۸/۶	۴۲/۷۸	۰/۰۹	۰/۲
	پس‌آزمون	آزمایش	۲۱۶/۴	۲۸/۴۵	۰/۱	۰/۲
		گواه	۱۷۱/۹۸	۳۸/۴۹	۰/۱	۰/۲
همدلی	پیش‌آزمون	آزمایش	۲۷/۸۲	۵/۰۲	۰/۹۵	۰/۲
		گواه	۲۸/۹	۴/۸۵	۰/۱	۰/۰۶
	پس‌آزمون	آزمایش	۳۴/۸۲	۴/۸۷	۰/۰۷	۰/۲
		گواه	۲۹/۱۴	۴/۴۶	۰/۰۹	۰/۲
وجدان	پیش‌آزمون	آزمایش	۲۷/۴۷	۷/۲۷	۰/۰۷	۰/۲
		گواه	۲۸/۳۴	۷/۰۲	۰/۱	۰/۰۹
	پس‌آزمون	آزمایش	۳۷/۷۸	۶/۲۷	۰/۰۷	۰/۲
		گواه	۳۷/۷۸	۶/۲۷	۰/۱	۰/۰۸
	پیش‌آزمون	آزمایش	۱۹/۱۲	۴/۸۱	۰/۰۷	۰/۲

خویشتن	گواه	۱۹/۴۴	۳/۸۹	۰/۱	۰/۱
داری	پس آزمون	۲۷/۹۶	۴/۲۲	۰/۰۸	۰/۲
	گواه	۲۱/۳	۴/۸۹	۰/۱	۰/۰۷
پیش آزمون	آزمایش	۳۰/۹۸	۵/۷۹	۰/۰۷	۰/۲
احترام	گواه	۳۰/۲	۷/۲۶	۰/۱	۰/۰۹
پس آزمون	آزمایش	۴۰/۱۴	۵/۵۸	۰/۱	۰/۰۸
	گواه	۳۱/۷۴	۷/۳۴	۰/۰۵	۰/۲
پیش آزمون	آزمایش	۱۹/۹۸	۳/۷۴	۰/۱	۰/۱
مهربانی	گواه	۱۹/۳۲	۳/۷	۰/۱	۰/۰۹
پس آزمون	آزمایش	۲۴/۵	۳/۳۸	۰/۱	۰/۰۸
	گواه	۲۰/۱۴	۳/۶	۰/۰۹	۰/۲
پیش آزمون	آزمایش	۱۶/۰۳	۲/۲۹	۰/۱	۰/۰۶
بردباری	گواه	۱۵/۷۶	۲/۲۹	۰/۱	۰/۰۷
پس آزمون	آزمایش	۱۹/۷۱	۲/۴۱	۰/۰۹	۰/۲
	گواه	۱۶/۳۶	۳/۴۱	۰/۱	۰/۰۷
پیش آزمون	آزمایش	۲۴/۵۴	۵/۰۴	۰/۰۸	۰/۲
عدالت	گواه	۲۴/۹	۵/۵۷	۰/۱	۰/۰۶
پس آزمون	آزمایش	۳۱/۴۵	۴/۲۸	۰/۱	۰/۰۸
	گواه	۲۵/۲	۴/۸	۰/۱	۰/۰۶

رعایت شده است. همچنین یافته‌های به دست آمده از آزمون لون نیز نشان داد که ($f=1/9$, $p=0/87$) در نمرات پیش آزمون و پس آزمون، با توجه به معنی دار نشدن آزمون‌ها همگونی واریانس‌ها برقرار است و این پیش فرض جهت انجام آزمون تحلیل کوواریانس مورد تأیید است ($P>0/05$).

برای سنجش تأثیر قصه‌گویی بر هوش اخلاقی گروه نمونه از تحلیل کوواریانس یک راه (آنکوا) استفاده شد. نتایج آزمون بررسی شیب رگرسیون نشان داد که با توجه به میزان به دست آمده از نسبت f جهت بررسی تعامل گروه و هوش اخلاقی ($f=2/4$, $P<0/12$) نشان داد که شیب همبستگی در هر دو گروه برابر است و پیش فرض همگنی شیب رگرسیون

جدول ۳: نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری برای سنجش تفاوت هوش اخلاقی در دو گروه آزمایش و کنترل

مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	p	اندازه اثر
پیش آزمون	۱	۱۴۶۵۲/۵۱	۱۴/۶۸	۰/۰۰۱	۰/۱۲
گروه	۱	۵۴۵۵۰/۰۴	۵۴/۶۶	۰/۰۰۱	۰/۳۴
خطا	۱۰۵	۷۳۴۲۹/۰۴	۹۹۷/۸۴		

از اهمیتی بالا برخوردار است. همچنین نتایج تحلیل واریانس تک متغیره نیز نشان داد میانگین تصحیح شده هوش اخلاقی در گروه آزمایش (۲۱۶/۶۹) و در گروه کنترل (۱۷۱/۶۵) است که با توجه به سطح معنی داری به دست آمده ($p=0/001$) این میزان در سطح $\alpha=0/01$ معنی دار شده و این فرضیه تأیید

همان‌طور که در جدول مشاهده می شود آماره f به دست آمده در پس آزمون با توجه به اثر آموزش ۵۴/۶۶ با سطح معنی داری $sig=0/001$ است که نشان می دهد این تفاوت در پس آزمون با کنترل پیش آزمون معنی دار است. از این رو فرضیه‌ی بالا با اطمینان ۰/۹۹ و میزان خطای $\alpha=0/01$ مورد تأیید قرار می گیرد. اندازه‌ی اثر نیز نشان می دهد این تأثیر

می‌شود. از این رو می‌توان گفت مهارت‌های قصه‌گویی در افزایش هوش اخلاقی کودکان تأثیر دارد.

برای بررسی تأثیر آموزش قصه‌گویی بر مؤلفه‌های هوش اخلاقی از تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده شد. نتایج آزمون بررسی همگنی شیب رگرسیون پیش‌آزمون و پس‌آزمون مؤلفه‌های هوش اخلاقی در گروه آزمایش و کنترل نشان داد که شیب رگرسیون در هر دو گروه برابر است ($P < 0/12$, $f = 2/45$). نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس متغیرهای وابسته در گروه‌ها نشان داد که واریانس مؤلفه‌های خویش‌تن‌داری ($P < 0/62$, $f = 0/23$)، احترام ($P < 0/61$, $f = 0/25$)، مهربانی ($P < 0/07$, $f = 3/15$)، بردباری ($P < 0/34$, $f = 0/91$)، انصاف ($P < 0/51$, $f = 4/24$) در گروه‌ها برابر است.

نتایج آزمون باکس برای بررسی ماتریس کوواریانس متغیرهای وابسته در بین گروه آزمایش و گواه نیز نشان داد که ماتریس کوواریانس متغیرهای وابسته در دو گروه برابر است ($Box = 34/73$, $f = 1/53$, $P < 0/26$). نتایج آزمون خی دو بارتلت برای بررسی کرویت یا معنی‌داری رابطه بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی نشان داد که رابطه بین این مؤلفه‌ها معنی‌دار است ($X^2 = 8/83$, $P < 0/05$). پس از بررسی پیش‌فرض‌های تحلیل کوواریانس چندمتغیری، نتایج آزمون نشان داد که بین دو گروه در مؤلفه‌های هوش اخلاقی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($wilk's \lambda = 0/6$, $f = 8/87$, $P < 0/01$). برای بررسی این که گروه آزمایش و گواه در کدام یک از مؤلفه‌های سازش‌یافتگی با یکدیگر تفاوت دارند در جدول ۴ نتایج تحلیل واریانس تک‌متغیره گزارش شده است.

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس تک‌متغیره تفاوت گروه آزمایش و گواه در مؤلفه‌های هوش اخلاقی

مؤلفه	گروه	میانگین	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	F	P	اندازه اثر
همدلی	آزمایش	۳۶/۰۹	۲/۰۳	۱/۱۸	۳/۳۱	۰/۰۲	۰/۱۲
	گواه	۳۴/۰۵					
وجدان	آزمایش	۳۷/۶۹	۱/۳۶	۱/۲۵	۲/۲۹	۰/۰۱	۰/۲۱
	گواه	۳۶/۳۲					
خویش‌تن‌داری	آزمایش	۲۴/۸۳	۱/۴	۰/۸۵	۲/۲۲	۰/۰۴	۰/۲
	گواه	۲۴/۴۲					
احترام	آزمایش	۳۸/۳۷	۲/۰۳	۱/۲۸	۲/۵۱	۰/۰۲	۰/۱۴
	گواه	۳۶/۳۳					
مهربانی	آزمایش	۲۵/۱۳	۱/۷۶	۰/۸۴	۴/۳۵	۰/۰۴	۰/۳
	گواه	۲۳/۳۶					
بردباری	آزمایش	۲۰/۱۷	۱/۱	۰/۶۳	۳/۰۶	۰/۰۳	۰/۲۹
	گواه	۱۹/۰۷					
عدالت	آزمایش	۳۰/۸۶	۱/۸	۱/۰۴	۳	۰/۰۲	۰/۲
	گواه	۲۹/۰۵					

با توجه به جدول آماری f برای تمامی مؤلفه‌ها در سطح $p = 0/01$ معنی‌دار است. این یافته‌ها نشانگر آن هستند که بین گروه‌های پیش‌آزمون- پس‌آزمون، پیش و پس از آموزش قصه‌گویی در تمامی مؤلفه‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با

توجه به این یافته‌ها می‌توان گفت که قصه‌گویی موجب افزایش مؤلفه‌های هوش اخلاقی می‌گردد. اندازه‌ی اثر در تمامی مؤلفه‌ها نیز درصد تبیین آنها را در واریانس هوش اخلاقی نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر قصه‌گویی بر هوش اخلاقی دانش‌آموزان کلاس اول ابتدایی انجام شد. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر نشان داد که قصه‌گویی بر هوش اخلاقی دانش‌آموزان تأثیر معنادار دارد. این یافته با پژوهش‌های درنجفی و همکاران (۱۹)، داداش‌زاده و پیرخائفی (۱۸)، برات سیز و زیناس (۱۵) و مانی (۲۳) در زمینه افزایش همدلی همسو است. زبان اخلاقی، یعنی آنچه که از مفاهیم اخلاقی یک قصه درک می‌شود به کودک می‌آموزد که چه چیزی مجاز، خوب، بد، درست یا نادرست است. پوکلائین در پژوهش خود به این نتیجه رسید که درک اخلاقیات می‌تواند زمینه‌ساز همدلی‌های بیشتر و عامل جلوگیری از خشونت باشد (۲۱). کودکان با شنیدن قصه‌ها قدم در دنیای دیگران می‌گذارند و می‌توانند خود را به جای آنها گذاشته و دنیای آنها چنان تجربه کنند که گویی دنیای خودشان است. به دلیل همانندسازی‌های کودک با شخصیت‌های داستان، ناراحتی‌ها، مشکلات و نگرانی‌های آنها را درک کرده و سعی در همدردی و همدلی با آنها را دارد (۲۲). ظاهراً قصه‌های این مطالعه توانسته است میزان درک و حساسیت کودکان نسبت به نیازها و احساسات دیگران را برانگیزد. در زمینه مؤلفه وجدان می‌توان گفت داستان‌های اخلاقی که دوراهی‌های اخلاقی را نشان می‌دهند و موقعیت‌های چالش‌برانگیزی را برای کودکان طرح می‌کنند، می‌تواند بر وجدان کودکان تأثیر بگذارد (۲۴). همچنین زمانی که قصه‌گویی گروهی در مسیر صحیح قرار گیرد و سازمان‌دار باشد می‌تواند بر تحول اخلاقی کودکان در جنبه‌های گوناگون از جمله وجدان تأثیر گذار باشد (۱۹). قصه‌های اخلاقی که پیامدهای مطلوب رفتارهایی از جمله صداقت و داشتن وجدان را برای کودکان روشن و شفاف‌تر می‌کنند، باعث ارتقای میزان صداقت و پرورش وجدان در آنها می‌شوند (۲۵). یافته‌های به دست آمده از پژوهش‌های ولا و فارکا (۲۶) و پایترس و کویلنگ (۲۷) در زمینه خویشتن‌داری با پژوهش حاضر همسویی دارند. می‌توان گفت قصه این توانایی را داشته

تا فکر و ذهن کودک را نسبت به چگونگی مهار امیال و چشم‌پوشی کردن از بعضی خواسته‌ها به نفع دیگران به چالش بکشد. همچنین درک و نگاه او را نسبت به خود، به زندگی و به جهان هستی عمیق‌تر و دور اندیشانه‌تر کند.

احترام چهارمین مؤلفه‌ی مورد نظر، ارزش قائل شدن برای دیگران از طریق رفتار کردن با آنها به شیوه‌ای احترام‌آمیز و باملاحظه در نظر گرفته شده است (۴). ثابت شده است که پی‌ریزی کردن مفاهیم مختلفی از جمله احترام در کودکان با شنیدن داستان‌های موزیکال یا استفاده از تصاویر یا جلوه‌های بصری امکان‌پذیر است (۸). یافته‌های استبان و همکاران (۲۸) نیز افزایش مؤلفه‌ی احترام را با استفاده از داستان‌های مصور برای کودکان مورد تأیید قرار داده است. کورت و روزنتال (۲۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که که ارزش‌هایی همچون احترام متقابل و دوستی‌های دوجانبه را می‌توان توسط ساختارهای مختلف کتاب‌های کودکان انتقال و افزایش داد. کالن تای در پژوهش خود با عنوان «قصه‌گویی در آموزش‌های دینی» بیان می‌کند که لذتی که کودکان از قصه‌ها می‌برند و خیالپردازی‌های مثبت آنها در طول داستان، می‌تواند آنها را بیشتر به سمت و سوی درک و احترام به هموعان خود سوق دهد (۳۰). مهربانی پنجمین مؤلفه‌ی موردنظر به صورت نشان دادن علاقه به رفاه و احساسات دیگران تعریف شده است. این مفهوم برای دانش‌آموزان بسیار ملموس بود. آنها تجربیات مربوطه متعددی را بیان می‌کردند. با بازگو کردن تجربیات شیرین کودکان در هنگام قصه‌گویی گروهی و تشویق شدن، آنها ترغیب می‌شوند تا کارهای درست و اخلاقی را بیشتر تکرار کنند. زیس در پژوهش خود با موضوع «استفاده از ادبیات جهت پرورش مهربانی در کودکان» عنوان می‌کند ادبیات می‌تواند با پرورش ویژگی مهربانی اساس و پایه رفتارهایی همچون کمک به دیگران، توجه به رفاه آنها و مراقبت از دیگران را بنیان‌گذاری کند. او توانست با ادبیات میزان مهربانی را در کودکان افزایش دهد (۳۱). ما نیز در تحقیق خود نتیجه گرفته است که بشردوستی و مهربانی جز

به کودکان آموزش داد. بدون شک آموزش هوش اخلاقی و مؤلفه‌های آن به دانش‌آموزان و نوجوانان می‌تواند نقش پیشگیرانه در بروز نابهنجاری‌های اجتماعی و رفتاری داشته باشد. دانش‌آموزان که با روحیه‌ی اخلاق‌مداری و تشخیص درست از نادرست پرورش می‌یابند در زندگی فردی و خانوادگی و همچنین شغلی خود به احتمال زیاد کاراتر خواهند بود.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به محدود بودن ابزار اندازه‌گیری به پرسشنامه و عدم استفاده از سایر ابزارهای موجود، عدم وجود دوره‌ی پیگیری برای بررسی ماندگاری اثردرمانی، و نبود یک برنامه‌ی آموزشی مشخص در خصوص قصه‌گویی برای پرورش هوش اخلاقی که دارای یک پشتوانه‌ی نظری باشد، اشاره کرد. همچنین به دلیل شیوه‌ی نمونه‌گیری غیرتصادفی امکان تعمیم نتایج به سایر دانش‌آموزان با محدودیت همراه است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های مشابه آتی، از ابزار و روش‌های مکمل دیگر استفاده شود. علاوه بر این وجود دوره‌ی پیگیری می‌تواند ماندگاری پژوهش را تضمین کند. در سطح کاربردی پیشنهاد می‌شود که مدارس ابتدایی روش قصه‌گویی را به عنوان یک روش مکمل برای پرورش هوش اخلاقی و اجتماعی دانش‌آموزان در درس‌های مختلف مورد توجه قرار دهند.

تشکر و قدردانی: این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم مهناز کهریزه در رشته مشاوره و راهنمایی دانشگاه الزهرا با کد ۲۹۰۲ است. همچنین مجوز اجرای آن بر روی افراد نمونه از سوی آموزش و پرورش شهر تهران با شماره مجوز ۱۶۴۹۲۷/۶۴ صادر شد. از معلمین عزیز و دلسوز، مادران گرامی و همه‌ی کسانی که با همکاری بی‌دریغ خود امکان اجرای این پژوهش را فراهم کردند، تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع: لازم به ذکر است این پژوهش برای نویسنده و سازمان‌های مختلف هیچ‌گونه تضاد منفعی به دنبال نداشته است.

اصلی‌ترین خصلت‌های انسانی است که در تحول اخلاقی می‌بایست مورد توجه قرار گیرد. او معتقد است که می‌توان با بیان کردن موقعیت‌های عینی برای کودکان آنها را به داشتن این دو خصلت تشویق کرد (۳۲). همچنین نتیجه پژوهش مالندا و باون‌گری (۳۳) و تامپسون (۳۴) نیز با نتایج پژوهش حاضر همسو است.

در مورد مقیاس بردباری می‌توان گفت داستان موردنظر توانسته توجه دانش‌آموزان را به فواید پذیرش نظرات بزرگترها و تبعات خودرأیی و عجز بودن و نپذیرفتن نظرات دیگران، را جلب کند. پژوهش‌های باسکرویلی (۳۵)، رحیم و همکاران (۱۰) و کیلی (۳۶) در این زمینه با پژوهش حاضر همسویی دارند.

آنچه به عنوان انصاف هفتمین مؤلفه در نظر گرفته شده رفتار عادلانه و غیرمغرضانه است. دی ملو و همکاران (۲۰) در پژوهش خود «آموزش ارزش‌ها از طریق داستان‌های اخلاقی» عنوان می‌کنند که دانش‌آموزان توانایی شگفت‌انگیزی در جذب ارزش‌ها از طریق قصه و انجام فعالیت‌های لذت بخش در طول آن را دارند. آنها به این نتیجه رسیدند که کودکان از طریق مشاهده رفتار شخصیت‌های درون داستان معضلات اخلاقی را شناسایی می‌کنند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که از طریق قصه‌گویی می‌توان مفاهیمی چون احترام، مراقبت از دیگران، انصاف و عدالت را به دانش‌آموزان آموزش داد و پس از قصه‌گویی این ویژگی‌ها در دانش‌آموزان افزایش یافت. پژوهش پارکر و آشر (۳۷) نیز در این زمینه با پژوهش حاضر همسو است.

بنابراین به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت، قصه‌گویی بر پرورش هوش اخلاقی کودکان تأثیر بارزی داشته است. تقویت هوش اخلاقی کودکان بهترین فرصت برای قرار دادن فرزندان در مسیر درست است تا آنها بتوانند علاوه بر درست فکر کردن، درست هم عمل کنند. علاوه بر این، پرورش ویژگی‌های شخصیتی استوار نیز در گرو تقویت هوش اخلاقی است. خوشبختانه هوش اخلاقی اکتسابی است و می‌توان آن را

References

1. Han H. How can neuroscience contribute to moral philosophy, psychology and education based on Aristotelian virtue ethics? *International Journal of Ethics Education*. 2016; 1(2): 201-217. [\[link\]](#)
2. Molchanov SV. The moral development in childhood. *Procedia Soc Behav Sci*. 2013; 86: 615–620. [\[link\]](#)
3. Jia F, Krettenauer T. Recognizing moral identity as a cultural construct. *Front Psychol*. 2017; 8: 412. [\[link\]](#)
4. Borba M. Building moral intelligence. Kavosi F. (Persian translator). Third edition. Tehran: Roshd; 2015, pp: 38-296. [\[link\]](#)
5. Attari A. Proceedings of educational teachings for children and adolescents. First edition. Nahavand: Shaher ma; 2015, pp: 15-45. [Persian]. [\[link\]](#)
6. Panc I, Georgescu A, Zaharia M. Why children should learn to tell stories in primary school? *Procedia Soc Behav Sci*. 2015; 187: 591-595. [\[link\]](#)
7. Shu WG. The Analysis of moral education in china and its effect on Chinese children's moral development [master's thesis]. [Annandale-on-Hudson, New York, USA]: The Division of Science, Mathematics & Computing, Bard College; 2016, pp: 18-35. [\[link\]](#)
8. Mei-Ju C, Chen-Hsin Y, Pin-Chen H. The beauty of character education on preschool children's parent-child relationship. *Procedia Soc Behav Sci*. 2014; 143: 527–533. [\[link\]](#)
9. Zhiyenbayeva NB, Abdrakhmanova RB, Abdrakhmanov AE, Tapalova OB, Samal K, Elmira U. Experimental study of students' spiritual-moral development. *Procedia Soc Behav Sci*. 2014; 131: 465–469. [\[link\]](#)
10. Rahim H, Rahiem MDH. The use of stories as moral education for young children. *Int J Soc Sci Humanit*. 2012; 2(6): 454–458. [\[link\]](#)
11. Gonçalves LL, Voos MC, de Almeida MHM, Caromano FA. Massage and storytelling reduce aggression and improve academic performance in children attending elementary school. *Occup Ther Int*. 2017; Article ID: 5087145, 7 pages. [\[link\]](#)
12. Killick S, Boffey M. Building relationships through storytelling. England: The Fostering Network Wales; 2012, pp: 12-48. [\[link\]](#)
13. Agosto DE. Why storytelling matters: unveiling the literacy benefits of storytelling. *Child Libr*. 2016; 14(2): 21–26. [\[link\]](#)
14. Hutter Y. Ethics and aesthetics in jonaslüscher's barbarian spring. *Primerjalna Knjizevnost*. 2017; 40(2): 149-163. [\[link\]](#)
15. Bratitsis T, Ziannas P. From early childhood to special education: interactive digital storytelling as a coaching approach for fostering social empathy. *Procedia Comput Sci*. 2015; 67: 231–240. [\[link\]](#)
16. Nair SM, Yusof NM, Hong SC. Comparing the effects of the story telling method and the conventional method on the interest, motivation and achievement of Chinese primary school pupils. *Procedia Soc Behav Sci*. 2014; 116: 3989–3995. [\[link\]](#)
17. Yahya Mahmoudi N, Naseh A, Salehi S, Tizdast T. The effectiveness of group story-based social skills training on children externalizing behavior problems. *Developmental Psychology: Journal of Iranian Psychologists*. 2013; 9(35): 249–257. [Persian]. [\[link\]](#)
18. Dadashzadeh S, Pirkhaefi AR. The effectiveness of storytelling techniques on enhancing social intelligence of elementary school female students - 4th and 5th grades, academic year 1390-1391. *Journal of Instruction and Evaluation*. 2015; 8(29): 21–29. [Persian]. [\[link\]](#)
19. Dornajafi Shirazi M, Aliakbaridehkordi M, Alipoor A. The effect of storytelling on moral intelligence components of preschool female students in Isfahan city. *Soc Cogn*. 2015; 3(6): 33–43. [Persian]. [\[link\]](#)
20. De Mello G, Jing H, Arumugam N, Noh M. Learning values through moral stories using a storyboard. *ResearchGate*. 2015; 2(8): 40-48. [\[link\]](#)
21. Poikolainen T. Moral language in child protection research. *J Soc Work Values Ethics*. 2017; 14(1): 59-71. [\[link\]](#)
22. Hibbin R. The psychosocial benefits of oral storytelling in school: developing identity and empathy through narrative. *Pastor Care Educ*. 2016; 34(4): 218–231. [\[link\]](#)

23. Manney PJ. Empathy in the time of technology: How storytelling is the key to empathy. *J Evol Technol.* 2008; 19(1): 51-61. [\[link\]](#)
24. Sheykh Rezaee M, et.al. Moral development in children and children's literature: khanian's stories from a moral point of view. *Thinking and Children.* 2010; 1(1): 37-67. [Persian]. [\[link\]](#)
25. Lee K, Talwar V, McCarthy A, Ross I, Evans A, Arruda C. Can classic moral stories promote honesty in children? *Psychol Sci.* 2014; 25(8): 1630-1636. [\[link\]](#)
26. Velea S, Farca S. Teacher's responsibility in moral and affective education of children. *Procedia Soc Behav Sci.* 2013; 76: 863-867. [\[link\]](#)
27. Pieterse G, Quilling R. The impact of digital story-telling on trait Emotional Intelligence (EI) amongst adolescents in South Africa – a case study. *Procedia Soc Behav Sci.* 2011; 28: 156-163. [\[link\]](#)
28. Esteban M, Sidera F, Serrano J, Amado A, Rostan C. Improving social understanding of preschool children: evaluation of a training program. *Rev Electron Investig Psicoeduc Psigopedag.* 2010; 8(2): 841-860. [\[link\]](#)
29. Court D, Rosental E. Values embodied in Children's literature used in early childhood education. *Early Child Educ J.* 2007; 34(6): 407- 414. [\[link\]](#)
30. Kollontai P. Storytelling in religious education: promoting respect and empathy in diverse communities. In: Gross Z, Davies L, editors. *The contested role of education and conflict and fragility.* Sense Publishers; 2015, pp: 217-234. [\[link\]](#)
31. Zeece PD. Using current literature selections to nurture the development of kindness in young children. *Early Child Educ J.* 2009; 36(5): 447-452. [\[link\]](#)
32. Ma HK. The moral development of the child: An integrated model. *Front Public Health.* 2013; 1: 57. [\[link\]](#)
33. Molenda CF, Bhavnagri NP. Cooperation through movement education and children's literature. *Early Child Educ J.* 2009; 37(2): 153-159. [\[link\]](#)
34. Thompson M. Developing moral values in children : observations from a preschool. *IFE Psychologia.* 2011; 19(2): 394-411. [\[link\]](#)
35. Baskerville D. Developing cohesion and building positive relationships through storytelling in a culturally diverse New Zealand classroom. *Teach Teach Educ.* 2011; 27(1): 107-115. [\[link\]](#)
36. Kelley JE. Harmony, empathy, loyalty, and patience in Japanese children's literature. *Soc Stud.* 2008; 99(2): 61-70. [\[link\]](#)
37. Parker JG, Asher SR. Friendship and friendship quality in middle childhood: Links with peer group acceptance and feelings of loneliness and social dissatisfaction. *Dev Psychol.* 1993; 29(4): 611-621. [\[link\]](#)

The Effect of Storytelling on Moral Intelligence and its Components in Primary School Female Students

Mahnaz Kahrizesh*¹, Hamid Rezaeian Faraji², Tayyeb Zandipour³

1. M.A. in Consulting, Faculty of Psychology and Educational sciences, University of Alzahra, Tehran, Iran

2. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Alzahra, Tehran, Iran

3. Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Alzahra, Tehran, Iran

Received: October 29, 2017

Accepted: April 29, 2018

Abstract

Background and Purpose: By familiarizing children with principles of ethics and committing to them, it is possible to have a dynamic and ethical society. Considering the importance of the moral development of children in the society as well as their interest in storytelling, the purpose of this study was to investigate the effect of storytelling on moral intelligence and its components in primary school students.

Method: The research method was quasi-experimental with pre-test-post-test design. The statistical population included all 7-year-old primary school students in Tehran's 2nd and 17th districts in 2016. Sampling was done randomly in the educational districts, but purposeful at the schools and classes. A total of 108 students were selected, and 54 of them were trained for 9 weeks; and 45 minutes a week. The data were collected using a *moral intelligence questionnaire* (Dornajafi Shirazi, 2013), which was completed by the student's teacher. In order to analyze the data, covariance analysis was used.

Results: The findings of this study showed that storytelling led to increase of moral intelligence and all its components in female primary students ($p < 0.01$).

Conclusion: Based on the results of this study, it can be concluded that by transmitting moral messages to children, storytelling gradually increases the moral intelligence in children.

Keyword: Storytelling, moral intelligence, female students, primary schools

Citation: Kahrizesh M, Rezaeian Faraji H, Zandipour T. The effect of storytelling on moral intelligence and its components in primary school female students. Quarterly Journal of Child Mental Health. 2018; 5(2): 72-82.

***Corresponding author:** Mahnaz Kahrizesh, M.A. in Consulting, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Alzahra, Tehran, Iran.

Email: Kahrizesh.mahnaz@gmail.com

Tel: (+98) 021-44659582